

Linnea Axelsson (1980), poeta, narratrice e saggista, è nata nella Lapponia svedese. Ha studiato storia dell'arte e ha vissuto alcuni anni a Berlino per poi tornare nella Svezia settentrionale. Nel 2018 ha vinto il prestigioso *Augustpriset* per *Ædnan* ("paese", nel dialetto sami), poema epico sulla gente lappone., tradotto in molte lingue. Del 2024 è la sua ultima raccolta, *Sjaunja*.

da *ÆDNAN* (2018)

Traduzione di Maria Cristina Lombardi

V
På olycksplatsen

(Ber-Joná) 1913

1.
...
Och skymningen
fyllde dale
—
Mörkret dröp
längs slutningarna
mot slätten

Där männen
sprang i sina mjuka
skinnskor
—

Den våta snön
började frysa
....

VI
Kvinnorna bryter upp från lägret
(Ristin)

...
Skaren glänste
och jag drog på
packningen
—

Vår svaga pojke
väntade

på egna skidor
—

Han lyfte också
sitt hjärtas
ryggsäck

staplade också
omsorgsfullt
vedträna
—

Kanske

gjorde han det
...

—
Medan tankarna
blir riktigt klara

V
Sul luogo della sciagura

(Ber-Joná) 1913

1.
...
il tramonto
riempiva la valle
—
l'oscurità gocciolava
lungo i pendii
verso il piano

dove gli uomini
correvano nei morbidi
calzari di pelle
—

La neve bagnata
iniziava a gelare
....

VI
Le donne si separano dal campo
(Ristin)

...
La neve ghiacciata splendeva
ed io tiravo
il carico
—

il nostro esile bimbo
aspettava tranquillo

sugli sci
—

sollevò
lo zaino
dal cuore

impilò
con cura
la legna da ardere
—

forse

lo fece
...

—
Mentre i suoi pensieri
si rischiarano pian piano —

Aslat sitter och
lyssnar på klövjerenarna
som betar
nära lägret

—
En är så tam
Att den smyger fram
till kåtan

den puffar
på duken

...

Kungsörnen
Dök mörk
Från himlen

Ögat var gult
Och svart

—
I det gula ögat

Fick världen
En annan spegling

Den sträckte ut klorna
Och föll mot Aslat

Jag släppte bären
Och sprang skrikande
Med höjda armar
—Såg det tunga
Rovdjuret stiga bortåt

—
Llt var vanligt

Men det var en skugga
....

X
Vassadalen. Hösten 1920
(den döde Aslat)

Ni lämnade mig
på svenskens gård

ensam och svept
i min stora kolt

—
Jag stannade inte där

—
En höst och en vinter
grät vi tillsammans

Sen slog ni följe med
hjorden igen och
drog bort

själv vek jag ut
kolten till vingar
och flög min kos

tappade blodet
ur kroppen och förvann

--

XIV
Stora Lule älvdal. Våren 1945
(*Ristin, Ber-Joná*)

Långa kustmynnade skogsälvar forsade

Aslat è seduto
ad ascoltare le renne da soma
che pascolano libere
vicino al campo

—
Una è così domestica
che si intrufola
nella tenda

e dà colpetti
al tessuto di pelle

...

L'aquila reale
Spuntò scura
Nel cielo

L'occhio giallo
e nero

—
nell'occhio giallo

il mondo ebbe
un altro riflesso

dischiuse gli artigli
e si gettò su Aslat

Io lasciai le bacche
e corsi gridando
con le braccia alzate

—
vidi l'immenso
rapace volare via

—
Tutto era come sempre

ma c'era un'ombra
....

X
Vassadalen. Autunno 1920
(parla Aslat il morto)

Mi lasciaste
nella fattoria degli svedesi

solo e avvolto
nella mia ampia tunica

—
Non ci rimasi

—
Piangeste un autunno e un inverno
poi raccoglieste

la mandria
e ve ne andaste

Io spiegai
la tunica come fossero ali
e volai via

il sangue defluì
dal mio corpo e scomparvi
--

XIV
Valle di Stora Lule. Primavera 1945
(*Ristin, Ber-Joná*).

Lunghi fiumi semighiacciati dalle foreste

isande genom markerna

—

Malmförande trakter
glesbefolkade
skogs- och myrmarker

—

Outsinligt
rann
strömmarna upp
ut källsprång

—

i fjällen och föll dånande
från branterna

—

längre ner
tystnade alvfärorna

....

Men svensken
var ute och drog

Han hade fått
vittring på vilt

—

Vilda älvar som
strömmade orörda
i sina djupa fåror

—

Och starka män
Sändes upp genom
skogarna

—

De skulle tämja
älven och hämta
forsarnas kraft

Trots att våra fränder
sen länge flyttade med
sina hjordar över
älvdalarnas backar

—

Fina vintervägar
fick de på älven när
den frös till is

Men svensken han dämde

Och älven blev liggande
dämpad och tyst
bakom dammarnas mörka
steninga blinda murar

-

Dolskr gled strömmarna
ner bland turbinhallars
djupt under fjället

och rann upp på
något ovan ställe

—

Bit efter bit måste
hjordarna maka på sig

och där kom jag flyttande
med vår Nila

—

En stening älvknt
tilldelas vi

sfociavano scrosciando sulla costa

—

Aree minerarie
scarsamente abitate
terre di boschi e paludi

—

Inesauribili dalle montagne
scorrevano
i torrenti
dalle sorgenti

—

cadendo fragorosi
dai precipizi

—

Più in basso lontano
i letti dei fiumi si acquietavano

...

Ma gli svedesi
erano là fuori ad aspettare

Avevano fiutato
la preda:

—

fiumi selvaggi che
scorrevano incontaminati
nei letti profondi

—

Uomini forti
furono inviati su
nei boschi

—

col compito di domare
i fiumi e strappare
energia alle cascate

Benché i nostri antenati
da tempo migrassero con le
mandrie oltre
le valli dei fiumi

—

Trovarono sul fiume
i bei sentieri invernali
quando l'acqua gelò

Ma gli svedesi costruivano dighe

e il fiume si fermò lì
placato e silenzioso
dietro gli oscuri ciechi
muri di pietra delle dighe

—

subdoli scivolavano i torrenti
giù nelle profondità delle turbine
sotto la montagna

scorrendo in
spazi insoliti

—

Un po' alla volta le mandrie
si dovettero spostare

ed io arrivai là migrando
col nostro Nila

—

Un argine pietroso
ci fu concesso

rakt ner i djupet
sluttade den backen

ÆDNO

X

Långt senare (Lise)

Det svenska
Språket växte
Längs tankarna

—

Samiskan sov
Sen länge i kroppen
Av skam

Under lydnaden
Tilltäppt
Sluten inom sig

Rörde sig rösten
Knappt märkbart
Nästan omöjligt
Att rubba

—

Den svenska historien
Om äregiriga kungar
Mäktiga stora nationer

Lyfte hela klassen
Mot dyrkan
Närmare dyrkan

—

men om vår
egen historia stod
inte ett ord

—

Som om våra
föräldrar och vi
aldrig funnits

aldrig format
nånting

....

XXIII

Sameskolan. Jokkmokk 2010

(en lärare Ella-Susanna)

Namnen hörs

Det lyfter som vingar
Från barnens munnar
Tecknas på böckerna
Som läraren delat ut

—

Hon står ensam
Vid fönstret

Tittar på våren
Som sakta nalkas
Lyssnar på barnet

—

Som läser högt
För de andra

Det är en av de
Stora flickorna

—

Nu har hon förstått

dritto nel precipizio
s'inclinava quel pendio

....

ÆDNO

X

Molti anni dopo (Lise)

La lingua
svedese cresceva
lungo i pensieri

—

La lingua sami dormiva
da tempo nel corpo
bloccata

dentro
dalla vergogna

La voce fuoriusciva
appena percepibile
quasi impossibile
estrarla

—

la storia svedese
di re ambiziosi
e grandi stati potenti

spingeva tutta la classe
ad un'ammirazione
adorante

—

ma sulla nostra
storia nemmeno
una parola

—

come se mai
noi e i nostri avi
fossimo esistiti

come se mai avessimo
costruito nulla

....

XXIII

La scuola Sami. Jokkmokk 2010

(un'insegnante, Ella-Susanna)

I nomi si sentono

Si alzano come ali
dalle bocche dei bambini
si segnano sui libri
che l'insegnante distribuisce

—

Lei in piedi sola
alla finestra

Guarda la primavera
che lenta si avvicina
ascolta la bambina

—

che legge ad alta voce
per gli altri

è una delle
bambine grandi

—

Ora ha capito

Att det är Lises
Och Sandras
Ella Susanna

—

Lise som gick på
Nomadskolan
Med henne

—

Tänk att de lekte
Så mycket tillsammans
Där borta

—

och hade så roligt
Lise som joikat
Så vakert för henne
Bakom skjulet

—

Hon höjer sin blick
Och ser Lises
Barnbarn

—

Hör Samiskan födas
Och bli till som
För sig själv

I den som nyss
tända kroppen

vars röst är så
självklar

—

Ella-Susanna
che è figlia di Sandra
figlia di Lise

—

Lise che era
con lei alla
Scuola nomade

—

Avevano giocato
tanto
insieme laggiù

—

si divertivano
Lise che cantava
Joik così belli per lei
dietro la stalla

—

alza lo sguardo
e vede i nipoti
di Lise

—

Sente rinascere
la lingua sami
la sente esistere per sé

nel suo corpo che si è
appena acceso

con quella voce
così naturale